

Äiti on paras

Äiti olisi voittanut ylivoimaisesti, jos suomen kaunein sana olisi valittu suoralla kansanäänestyksellä. Mutta miksi vainajakin on kaunis?

”**E**i tarvita perusteluja, jokainen äiti tietää sen”, perusteli helsinkiläinen **Seija Sultan** ehdotustaan suomen kauneimmaksi sanaksi. ”Sana kuulostaa aina yhtä ihalta, kun sen kuulee omien lasten suusta”, säesti **Rosa Lehtonen** Ylöjärveltä.

”Sana, jonka suomalainen oppii varhain. Sana, joka pyytää apua tuskassa, hädässä”, sanaili **Lea Bergström** Hyvinkäältä.

”Siinä on äärimmäisen voimakas hellyyden, turvallisuuden, riippuvuuden ja jatkuvuuden laetus”, kiteytti **Veikko T. Valkonen** Keravalta.

Ja niin edelleen. *Äitiä* ehdotettiin selvästi eniten, kun SK pyysi lukijoilta ehdotuksia suomen kauneimmaksi sanaksi (SK 42/2006).

Yleisön ja tuomariston suosikit eivät tässä misimitelössä osuneet yksiin, sillä kun SK:n raati valitsi *aallon* kauneimmaksi kaikkien ehdotettujen joukosta (SK 47/2006), *äiti* ei päässyt edes alkukarsintaa pitemmälle. Raati ei innostunut lainkaan myöskään seuraavaksi ehdotetuimmista sanoista *rakkaus* ja *rakas*.

Sanan sisäinen kauneus, tunnemerkitys, siis nousi monien lukijoiden mielissä tärkeimmäksi. 849:n ehdotuksen perusteluihin mahtui myös paljon muita, yllättäviäkin kauneuskriteerejä.

Kirjaimet kuvina, sanat tauluina

hulluus – ”Ainoa sana, jossa on kaikki kieleemme kauneimmat äänteet eikä mitään ylimääräistä! S

on kuin soliseva koski, uut siellä uivia joutsenia, ällät koivuja sen rannalla ja h tuuli joka hellästi heiluttelee maisemaa. Sanan merkityskään ei ole hullumpi, yhteiskunnassamme totta vie tarvitaan luovaa hulluutta.” (**Natalia Laurila**, Vihti)

sammal – ”Sana on pehmeä aivan kuin sen tarkoitekin. Lopun pieni l-kirjain kohooa kuin itiöpesäke mättäystä. Sammal on sanana muodoltaan tasapainoinen ja kaunis.” (**Inkeri**, Hamina)

kuutamouinti – ”U liittyy muodoltaan meren aaltoihin ja kuvaa hyvin uintia, mielikuvissa siihen yhdistyy myös jotain pehmeää kuin lämmin merivesi kehon ympärillä. Vokaali o kuvaa tietenkä kuuta ja muodoltaan siihen liittyy jotakin mystistä, salaperäistä, ehkä ikuista ja myös ihmisais-teilta suljettua.” (**Pertti Laitinen**)

aurinko – ”Äänteellisesti kaunis kuin myös kirjoitettuna, alkaa juhallisesti, pyöristyy lopussa. Alkaa auringonnousulla, päättyy auringonlaskuun. Sanassa on koko päivänkierto.” (**Pirkko Hakkila**, Espoo)

aamunkoi – ”Leveä vokaalisivellin pyyhkäisee esiin taivaanrannan, huulet makustelevat liikkah-televaa ilmaa, varhaisen tuoksu kohooa aistimiin, päättäväinen konsonantti lähettää ilmoille ilon huudahduksen.” (**Tuomo Turpeinen**, Helsinki)

Sana kasvat kaunistaa

hunaja – ”Kun sanan lausuu, huulet ikään kuin suutelevat ilmaa ja huulten välistä tulee hellä il-mavirtaus. Sana soljuu vaivattomammin, jos vielä nostaa hiukan poskipäitä hymyyn. Kasvat näyttä- ▶

SUOMI FINLAND
 Kuvallehti
 Suomen Sana
 Kaunein Sana
 Maistraatintie 1
 00015 Kuvallehti

HEINÄHIIPP
 T.AIN

Suomen Kuvallehti
 Kaunein Sana
 Maistraatintie 1
 00015 KUVALEHTI

vät valoisammilta hunaja-sanaa lausuttaessa.” (Anu Silvasti, Pukkila)

huppeli – ”Se on niin mukava sanoa, että äänihuulet oikein rentoutuvat sitä työstäessään.” (Timo Salo, Muonio)

aava – ”Lepää suussa.” (Helen Palm, Kerava)

häällyäie – ”Suu venyy ja vanuu lausuttaessa! Kuiskaten parhaimmillaan.” (Reino Tuominen, Tampere)

lumilyhty – ”Sitä äännettäessä on kuin antaisi sukon. Pehmeän kuin vastasatanut lumi.” (Tuuli Wiesener, Detmold, Saksa)

metsä – ”Toinen tavu laskeutuu huulilta kuin tuulen henkäys pehmentäen sanan lehtien kahinaksi, neulasten suhinaksi ja niiksi tuhansiksi muiksi ääniksi, joita avoimella korvalla metsässä voi kuulla.” (Matti Kilpinen, Pieksämäki)

pumpuli – ”Lausuttaessa saa posket pullole.” (Laura Saalasti, Helsinki)

suolampi – ”Sana, joka ulos tullessaan pyörii ensin suun joka kolkassa. Pyöreähkö, rauhallinen, mutta lopulta terävän kirpeä.” (Vesa Turkia)

sytytystulppa – ”Suun muoto on kuin pussatessa.” (Albert, Espanja)

Suomalaisuus on erikoislaatuista

joutsen – ”Suomalainen lintu, myös nykyaikaa (jou).” (Laura Savola, Pori)

kehtolaulu – ”Kantaa mukanaan pitkää perinnettä. Kehto lienee vanhimpia esineitämme ja useimmiten tehty puusta; laulu taas muistuttaa siitä, että koko kielemme rikkaus ja kulttuurimme historia on säilynyt kalevalaisissa runolauluissa.” (Aulikki Naaranlahti, Kuopio)

löylynlyömä – ”Sauna ja siunattu hulluus lempeästi.” (Eero Eskelinen, Helsinki)

ruisleipä – ”Ruisleipää suomalainen kaipaa ulkomailla, sitä ei oikein muualla (meidän mielestämme) osata edes tehdä, sen voimalla on juostu maailmankartalle ja sodittu ja siihen pantiin puolet petäjäistä. Ruisleivässä on paitsi fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista ravintoa myös yli puolet vokaaleja ja neljä eri vokaalia. Mukana on myös ä, mikä jo erottaa sanan lukuisasta määrästä muita maailman kieliä.” (Pentti Arajärvi)

pärstävärkki – ”Sopivasti äätä ja ärrää,

ja niin suomalainen, melkein kuin kirous mutta ei ihan kuitenkaan!” (Jutta Jaakkola, Helsinki)

ryteikkö – ”Siinä kuvastuu puhtaimmillaan suomalaisen luonnon- ja sielunmaisema.” (Rami Aarikka)

kuuhu – ”Perisuomalainen sana, joka jo itsessään kuohuaa. Se tuo mieleen ikiaikaisen jylhän luonnon, jonka keskellä koski kuohuaa. Ja *Juha*-elokuvan, jossa päähenkilö juoksee kuohuvan virran rannalla vaimoansa tavoittaen. Samalla se tuo mieleen oluen – olut kuohuaa – sekä kuohuviinin. Alkoholin käytön, josta suomalaiset ovat kuuluja ulkomailla. Lopuksi se tuo vielä mieleen tunteiden kuohun, jonka seurauksena moni suomalainen päättää päivänsä joko oman käden kautta tai surmattuna.” (Ritva Honkanen, Helsinki)

momenttiemäfunktio – ”Tuo tilastotieteessä ja todennäköisyyslaskennassa käytetty kaunotar tuo ilmi suomenkielen omalaatuisuuden ja ennen kaikkea vahvuuden ja joustavuuden. Siinä on nivottu yhteen kaksi vierasperäistä lainasanaa supisuomalaisella emä-sanalla. Nuo kolme kirjainta pakottavat kummankin vierasperäisen sanan taipumaan kokonaisuudessaan suomalaiseen ulkoasuun. Pieni ja sisukas suomalainen ei vain kukista kahta ’suurvaltaa’ vaan rauhantahtoisesti saattaa ne yhteen toimien itse siltana. Kauneimmaksi sanaksi olisi näin voinut valita myös suoraan emä-sanana, mutta kauneinkin maalaus kaipaa ympärilleen arvoisensa kehykset.” (Eero Rantala, Espoo)

kossuvissy – ”Koreilematonta suomalaista minimalismia.» (Eero Eskelinen, Helsinki)

Ulkomaalaisten korvat käyttöön

lumilapio – ”Amerikanserkun työkaverin vaimo suorastaan sulaa, kun kuulee sanan lumilapio.” (Pekka Kuosmanen)

puhelin – ”Tämän sanan kauneuden keksi eräs bulgarialainen tuttuuni, joka sanoi ’I puhelin my wife last night’. Eli hänen mielestään sana toi mieleen rakkauden, rakastamisen ja rakastelemisen. I puhelin you!” (Tiina Pehkonen, Helsinki)

loska – ”Tämä sana täsmää täydellises-

ti sanan sisältöön, ja siksi opin sen välitömmästi ja muistan sen vielä tänä päivänä, vaikka en enää asu Suomessa. Meille brasilialaisille loska on tuntematon käsite ja siksi myös sanan sisältö oli minulle uusi kokemus, eikä välttämättä negatiivinen.” (Alzira Boechat, Aachen, Saksa)

linnunlaulu – ”Helsingistä löytyy kahvila Linnunlaulu. Vein engelsmannin sinne käymään ja nimen kuullessaan totesi hän sen olevan suoraan **Tolkienin** kirjoista.” (Anssi Sahri, Helsinki)

tikka – ”Moni ulkomaalainen on jäänyt maistelemaan tätä sanaa.” (Matti Kaukonen, Säynätsalo)

sade – ”Sätiedotuksissa esiintyvä muoto 'sadetta' liittyy tähän. Kuulin ulkomalaisesta pariskunnasta, joka Suomen lomallaan ihastui autoradiosta kuulemaansa sanaan 'sadetta' siinä määrin, että antoi sen nimeksi syntymälle tyttärelleen.” (Pentti Liukkonen, Kerimäki)

Maisemakuvia Suomesta

hankikanto – ”Voiko tätä kokea missään muualla kuin kevättalvella Suomessa? Tuo väkisin miellelyhtymän maaliskuisesta auringonpaisteesta ja vitivalkoisesta hanges- ta.” (Kimmo Vaikkola, Espoo)

lumienkeli – ”Tuo mieleen lapsuuden ja sen viattomuuden, kun ei tarvinnut huolehtia eikä murehtia mistään, sai vain olla. Sitä vain makasi lumessa kurahaalarit jalassa ja hengitys höyrysi tummalle taivaalle.” (Laura-Maria Blomvall, Bryssel)

lämpimämpi – ”Sanassa lämpimämpi sinulla on makuupaikka uuninpankolla. Toistelemalla sanaa silmät kiinni rämmit märkänä suolla, kohti kotilieden lämpöä.” (Jari Turula, Oulu)

riihikuiva – ”Sehän tuo mieleen esimerkiksi seuraavanlaisia, mieltä rauhoittavia, hyvän olon tuovia ja nimenomaan suomalaisia tunnelmakuvia: lämmin, tyyni kesäilta maalla; kuivan heinän tuoksu heinäladossa (vastaniitetyinkin heinän tuoksu!); emäntä pirtissä asettelemassa leipälapiolla leipiä uuniin; vastaleivotun leivän tuoksu; vaari piippu hampaissa ja – kesästä huolimatta – villapaidassa verkkojaan paikkaamassa; pikkupoika rannalla laiturilta on-

kimassa; hauen molskahdus kaislikossa; hevonen laiturilla ruohoa näykkimässä, sen hörähdys tutun ohjastajan kulkiessa ohi; sikapossun vinkaisu ja röhkäisy karsinassa.” (Kalle Jäntti, Kuopio)

heilimöidä – ”Sana kuvaa – ehkä jo men-nyttä aikaa – suomalaista kesäistä maalais- maisemaa, kun ruis kukkii.” (Taina Aaltonen, Tampere)

saunaranta – ”Siihen sisältyy Suomen suvi, rantasauna, pehmoiset koivuvastat, puhtaat uima- ja kalaveet, savolaismallinen tervavene rannassa. Siihen sisältyy esi-isien ja -äitien harmaat savusaunat, lempeät löylyt ja saunailan rauha. Saunarantaan liittyy leppoisa saunanlämmitys ilman kiirettä, savuntuoksun leviäminen maisemaan. Saunarantaan kuuluvat myös lasten ilakoi-va kiljuminen, naisten pyykkipäivät, sorsien soutu, aaltojen loiske ja linnun laulu.” (Kyösti Virkkunen, Kuopio)

Aivan Erityisiä Sanoja

höpöhöpö – ”Tämä sana kuvaa myös osu-vasti erilaisia kilpailuja, joita pitää nykyään järjestää mitä ihmeellisimmistä aiheista.” (Raimo Leppänen)

vainaja – ”Kokonainen runo yhdessä ainossa sanassa.” (Harri Lätti, Askola)

salakavala – ”Hyvä flow.” (Ilari Kivelä, Helsinki)

kiitos – ”Sanaa ei koskaan käytetä liikaa. Nykyisin normaalissa kanssakäymisessä unohdetaan liian usein kiittää. Kiitoksen voi sanoa hyvin menneestä päivästä. Työ- elämässä pitäisi muistaa kiittää alaisiaan hyvin tehdystä työstä. Lapsille olisi vanhempien opetettava tämä kaunis sana pienestä alkaen. Kiitos terveydestä, elämästä, ystäväistä ja kiitos myös vaikeuksista, joista on selvinnyt!” (Helvi Hovila)

haikusuotaimen – ”Se kuulostaa kau- niilta. Lisäksi on kiehtova ajatus, että sa- vuavalla suolla suonsilmästä kurkistaa tai- men.” (Eljas Törneblom, Helsinki)

hipiä – ”Se on pieni ja soma ja piipittävä! Kuin minä!” (Metti Löfberg, Virrat)

aie – ”Sana on kirjoitettuna lähes näky- mättömän pieni. Silti siihen sisältyy paljon energiaa. Aikomusta on edeltänyt pohdin- ta, jonka tuloksena on syntynyt päätös to-

Ehdotetuimmat

► Suomen 15 kauneinta sanaa lukijoiden ehdotuksilla mitattuna.

1.	äiti	53
2.	rakkaus	18
3.	rakas	14
4.	lumi	13
5.	hiljaisuus	10
	suvituuli	10
7.	anteeksi	7
	aurinko	7
	maailma	7
10.	halla	6
	hääyöaie	6
	joulu	6
	kesä	6
	lounatuuli	6
	vauva	6

Kaikki ehdotetut sanat julkaistiin SK:ssa 47/2006.

teutuksesta. Aie on tulevaisuudessa ja sana synnyttää tunteen eteenpäin suuntautuvasta liikkeestä. On kuin energia olisi pakkautunut odottavaan tilaan ja kohta ampaitaan liikkeelle. Aie on vapaa. Aie ei sido aikaan eikä velvoita. Se on vasta lupaava ajatus, josta voi syntyä mitä tahansa. Vaikka aie olisi kuinka salaperäinen ja joskus vähän uhkaavakin, niin mitään ei ole vielä menetetty, kaikki toivo on tallella. Ja parhaimmassa tapauksessa siitä syntyy suuri seikkailu.” (Irene Nortamo, Helsinki)

P.S. Terveisiä kotiin

Anna – ”Se on kaunein nimi. Ja tyttöystäväni nimi.” (Janne Karhu, Turku)

Elina – ”Hän on yhtä kaunis kuin nimensä vielä lähes 80-vuotiaana.” (Veikko Tur- tia, Salo) **SK**

pumpuli – ”Lausuttaessa saa posket pullolle.”